

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

Literae Principvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

LITERÆ PRINCIPVM.

Principum
confirmatio.

Domino suo ac patri venerando Alexandro Dei gratia sanctæ Romanæ sedis & catholicæ ecclesiæ summo pontifici atque vniuersali papæ, Christianus Moguntinus archiepiscopus, Philippus Coloniensis archiepiscopus, Veremundus Magdeburgensis archiepiscopus, Arnoldus Treuirensis archiepiscopus, Conradus Vormatiensis episcopus, Gausfredus cancellarius, Veremundus protonotarius, F. comes Hollandiæ, F. marchio de Lucis, & frater eius, Diedo comes de Diersa, & R. comes de Diuna, filialis deuotionis obsequium cum debita obedientia & deuotione.

QVOT commoda, quæ ex confirmata pace ecclesiæ & imperii vtilia toti mundo prouenerint, ipsa innumera illa mala, quæ exinde acciderunt, manifeste ostendunt. Sicut enim ab vtriusque concordia prouinciæ orbis terrarum ad salutem & tranquillitatem reguntur: ita sub eorum diuisione a propria status rectitudine distrahebantur. Gaudeat itaque tellus tam desiderabilis roris visitatione resperfa, tam gratiosæ pluuiæ inundatione fecunda, per quam fideles populi ariditatis sitim depellant, & omnia iurgiorum scandala, & scandalorum incendia suffocentur. Nos ergo, pater sanctissime, de tanto concordia fructu latantes, ipsam sacratissimæ ecclesiæ & imperii pacem, sicut ab vtriusque partis mediatoribus est disposita, & in commune scriptum redacta, & illustris regis Siciliæ vsque ad quindecim annos, & treguam Lombardorum a proxime præteritis Kalendis Augusti vsque ad * sex annos, sicut a mediatoribus est ordinata, & nostris iuramentis firmata, & in scriptum commune redacta, nostri consensus studio & vigore confirmamus, & ratam atque inconcussam tenemus; & vt sic obseruetur, operam dabimus. Et vt hæc nostræ confirmationis pagina subsequituris temporibus firma atque illibata permaneat; eam propriis subscriptionibus communiri, & sigillorum nostrorum fecimus appensione insigniri.

Ego Christianus archiepiscopus Moguntinus. * *Locus sigilli.*

Ego Philippus Coloniensis archiepiscopus, & Italiæ archicancellarius. Sic & alii. De imperatore Venetiis discedere parato hæc sequuntur in actis: *Rebus itaque sic se habentibus imperator Venetiis re-*

ANNO
CHRISTI
1177.

cessurus, ut a summo pontifice licentiam acciperet, accessit ad eum in palatium patriarcha. Sed omnino exclusis ceteris, cum solis episcopis & cardinalibus, ac suis principibus de his, quae ad pacis complementum restabant, cum eodem papa colloquium habuit. Tunc pontifex ab imperatore petiuit ut regalia sancti Petri, & possessiones sanctae Romanae ecclesiae sicut per mediatores cardinales & principes apud Anagninam constitutum fuerat & firmatum, sibi restitui faceret. Cui respondens imperator dixit: Regalia sancti Petri, & possessiones alias Romanae ecclesiae praeter terram comitissae Mathildis, & Berinorum libere ad praesens restituam; sed quia ista mihi videntur ad imperii ius pertinere, vos eligite de vestris cardinalibus tres, & nos de nostris principibus totidem eligemus ad ista tractanda, quorum iudicio pars utraque irrefragabiliter stare debent. Quod licet pontifici graue nimis & durum fuerit, quoniam & in forma pacis de restituenda terra comitissae Mathildis expressum fuerat & iuratum, & tunc ipse castrum Berinorum, sicut superius dictum est, possidebat: ne tamen occasione ista ecclesiae pax turbaretur, voluntati eius tandem assensum praeiit; statimque Christianum Moguntinum archiepiscopum, & Vormatiensem electum, & A. protonotarium, qui praesentes aderant, ad id faciendum delegit imperator, & Alexander papa suos, videlicet Ostiensem & Portuensem episcopos, & Cynthium diaconum cardinalem elegit. Pro restituendis vero praedictis regalibus, & ceteris ecclesiae possessionibus, illico eundem Moguntinum assignauit pontifici, praecipiens ei sub obtentu gratiae suae, ut restitutionem ipsam infra tres menses cum integritate perficeret.

Huius itaque concorditer ordinatis atque dispositis, ipse Augustus coram pontifice genua flexit, & deosculatis pedibus eius, receptus ab eo & uniuersis cardinalibus, versus Rauennam & Casenam recessit. Post cuius discessum circa medium mensis Octobris pontifex quatuor impetratis galeis a duce Venetiarum, maiori parte fratrum suorum per Pentapolim secus mare praemissa, denuo pelagi vastitatem Domino auctore penetrauit, & ea qua venerat via regressus, Sipontum quarto Kalendas Nouembris suffragantibus beatorum Petri & Pauli meritis, cum prosperitate peruenit.

De rebus in hac Synodo gestis, deque iis qui Concilio interfuerunt, ita Rogerus de Houeden in annalibus Angliae: Eodem anno diuina miseratione Alexander papa, & Fridericus Romanorum imperator, facti sunt amici Venetiae in Riualto, deleto schismate, quod iam fere octodecim annis durauerat in ecclesia Romana. Huic vero paci & concordiae interfuerunt ex parte domini papae, Humbaldus episcopus Ostiensis cardinalis, VVilhelmus de Paaua episcopus Portuensis cardinalis, VValterus episcopus Albanensis cardinalis, Conradus episcopus Sauiua cardinalis, Manfredus episcopus Palaestinus cardinalis, Ioannes Neapolis presbyter cardinalis, Theodinus presbyter cardinalis, Albertus presbyter cardinalis, Petrus de Bona presbyter cardinalis, Bosus presbyter cardinalis, Viuianus presbyter cardinalis, Herbrandus presbyter cardinalis, Hyacinthus diaconus cardinalis, Herdizim diaconus cardinalis, Chinchapel diaconus cardinalis, Laborandus diaconus cardinalis, Hugessim diaconus cardinalis, Reinerus diaconus cardinalis, archiepiscopus de Viane,

Concil. Tom. 27.

Hhh ij

archiepiscopus Bituricensis, archiepiscopus de Melan, archiepiscopus de Rauenne, archiepiscopus de Salerne, & comes Rogerus de Andre ex parte VVillemi regis Sicilia. Ex parte Friderici Romanorum imperatoris interfuerunt prescripta paci viri subscripti. Archiepiscopus de Magdeburg, Philippus Coloniensis archiepiscopus, Christianus Maguntinus archiepiscopus, archiepiscopus de Besençon, archiepiscopus de Treues, electus de Vermeise, protonotarius imperatoris, comes Henricus de Dice, marchio Albertus, & multi alii. Congregatis itaque illis in ciuitate Venetia, nono Kalendas Augusti, in vigilia beati Iacobi apostoli, presatus imperator, sicut prius tractatum fuerat & dispositum, venit ad ecclesiam beati Nicolai, qua per unum milliare a Venetiis distat, & ibi tam ipse quam archiepiscopi, episcopi, & alii principes Teutonici regni abrenuntiantes schismati, per episcopos, & cardinales, quos dominus papa ad eos absoluentes miserat, absolutionis beneficium accipere meruerunt. Deinde venerunt Venetias, & ibi ante ecclesiam beati Marci predictus imperator domino papa sicut summo pontifici omnem obedientiam & reuerentiam humiliter exhibuit, & recepto ab eo pacis osculo eum deuote dextrauit, & cum deuotione magna vsque ad altare in ecclesiam introduxit. Sequenti vero die in festo sancti Iacobi, feria secunda, presatus imperator venit obviam domino papa extra ecclesiam sancti Marci, & dextero latere eius deuote suscepto eum in ecclesiam introduxit: & peractis Missarum solennis eum vsque ad ipsius ecclesie portam dextrauit, & cum dominus papa palefremum suum ascenderet, predictus imperator tenuit ei stapham, & omnem honorem & reuerentiam exhibuit, quam predecessores eius predecessoribus suis exhibere consueuerunt. In hoc vero Concilio Ioannes abbas de Struma, qui vocatus fuerat papa Calistus: qui etiam tertius & ultimus schismatis huius antipapa existerat, degradatus est; & ab ipso imperatore, & ab omnibus principibus ecclesiasticis & secularibus deiectus est & reprobatus.

Similiter omnes archiepiscopi & episcopi, & abbates Teutonici regni, qui ab eo vel ab aliis antipapis predecessoribus suis, videlicet ab Octauiano, qui papa Victor vocabatur, vel a Guidone de Crema, qui papa Paschalis vocabatur, ordinati fuerant, degradati sunt; & altaria, que ab ipsis siue ab ordinatis suis dedicata erant, demolita sunt. In hoc autem Concilio Conredus frater consobrinius predicti imperatoris recepit a manu Alexandri papa archiepiscopatum Sanceburge, & legatiam totius Teutonici regni in vita sua habendam. Iste vero Conredus cum electus esset tempore schismatis ad archiepiscopatum Maguntinum, noluit ab Octauiano antipapa consecrari: sed malens inter catholicos pro nomine Christi pauper viuere, quam inter schismaticos diuitiis & transitoriis abundare, venit vsque Senonem ciuitatem ad Alexandrum papam: a quo benigne susceptus factus est episcopus cardinalis de episcopatu Sauiine; & Christianus imperatoris cancellarius successit ei in archiepiscopatu Maguntino, & pallium suscepit a Guidone de Crema: quod quia ab eo receperat, propriis manibus suis combussit Venetia in Riuoalto in palatio patriarche coram Alexandro papa & cardinalibus vniuersis, & a domino papa absolutus est, & remansit archiepiscopus Maguntinus, & pallium ab Alexandro recepit.

ANNO
CHRISTI
1177.Causa con-
cordiz.

Causam, qua motus imperator pacem & concordiam petierit, alii aliter enarrant. Matthæus Paris anno 1177. *Fredericus imperator, inquit, venit ad pedes Alexandri papa; audiuit enim & certificatus est super hoc, quod cum fugeret a persecutione imperiali, & non erat ei tuus transitus per terram; imo per mare exorta tempestate assumpsit omnia ornamenta papalia in nauis quasi celebraturus, & stans imperauit mari & ventis vice Iesu Christi, cuius vicarius erat, & statim facta est tranquillitas magna. Quo audito imperator stupefactus humiliatus satisfacit illi per omnia, timens tamen plus Deum quam hominem, & sic cessauit schisma.*

Meo sane iudicio probabile esse existimo, quod non parum commotus fuerit poena & clade grauissima ipsi diuinitus inflicta, quam Aimoinus de gestis Francorum libro 5. cap. quinquagesimo quinto his verbis enarrat: *Eisdem diebus Ludouicus rex Alexandrum papam in pastorem cum omni regno Francie suscepit. Cuius rei fama circumquaque regiones peruolante, Constantinopolitanus & Hispanus imperatores, rex Sicilia, rex Anglie, rex Hierosolymitanus, rex Hungaria, omnesque reges Christianorum, sequentes regis Ludouici exemplum, cum debita reuerentia eundem susceperunt, excepto Fridrico Alemannia imperatore: qui consuetam tyrannide furens, predictum schismaticum Octavianum contra leges & iura manutenuit, & omni vita illius sicut papam eum habuit. Quo defuncto Guidonem Cremonensem, unum scilicet de duobus cardinalibus eidem schismatico adherentibus, nefandus ille imperator successorem eius subrogauit. Cuius inhortationibus idem imperator Romanam, ut eam perderet, profectus est: ubi maxima strages suorum non vi Romanorum, nec aliorum mortalium, sed sola diuina ultione facta est. Mirabile dictu contigit, quod Dominus super exercitum eiusdem nefandissimi tyranni manum ultionis extendens, per aeris corruptionem feruentem pluuiam super ipsos effudit: unde infinita multitudo tam militum quam peditum inexpugnabili gladio diuinae virtutis percussa, morte miserabili vitam finierunt. Inter quos filius Conradi imperatoris interijt, & Rainaldus Colonienfis archiepiscopus: cuius corpus frustatim diuisum, & in feruenti aqua decoctum saleque conditum Coloniama usque sui deportauerunt. Imperator vero pra timore flagelli diuini ab eadem obsidione recedens, in Tusciam fugitiuus peruenit. Vnde egrediens & Lombardiam pertransiens, ab incolis eiusdem regionis viriliter fugatus ad Susam festinauit. Exinde cum paucis sociis furtiue fugiens Alpes transmeauit. Siquidem amissa multitudine in eadem obsidione episcoporum & baronum suorum, ita perterritus & confusus extitit, ut ulterius ibi morari non audens, miserabili fuga Alemanniam repetiuerit.*

Motum inicit concordiae & compositionis Otto Frisingensis paulo post circa haec tempora defunctus lib. 7. cap. ultimo; *Huius (de Fridrico loquens ait,) octauo principatus anno Hadrianus venerabilis papa obiit, & inter duos alios, Alexandrum videlicet & Octavianum, qui alio nomine Victor appellatus est, maximum schisma ecclesia oriri cepit, quod nouemdecim annis miserabiliter durauit, Fridrico rege contra Alexandrum pertinaciter resistente, & in idipsum plures episcopos regia po-*

Hhh iij.

testate compellente. Quod demum multo labore Dei gratia sancitum est, & Alexander vniuersalis totius ecclesie pater canonice confirmatus est, &c.

Eandem reconciliationem magna cum humilitate & perfecta caritate citra superbiam pontificis peractam esse, Guillelmus Tyrius huius temporis scriptor lib. 18. belli sacri cap. 26. testatur his verbis: Per idem tempus domino Hadriano papa apud Anagninam urbem Campanie morbo squinantia defuncto, corporeque eius Romam translato, & in basilica Petri apostolorum principis honorifice sepulto; dum de substituendo pastore inter cardinales haberetur tractatus, & sicut in talibus solet frequenter contingere, diuisa sunt eligentium desideria, ita ut pars eligeret dominum Rolandum eiusdem ecclesie presbyterum cardinalem tituli beati Marci, qui idem erat sedis apostolicæ cancellarius, cui manus imponentes, & ordinantes episcopum Alexandrum appellauerunt. Alii vero Octavianum, virum secundum carnem nobilem, eiusdem ecclesie presbyterum cardinalem tituli sanctæ Ceciliae trans Tiberim: cui & nihilo minus manus imponentes, episcopum constituerunt, vocantes eum Victorem. Cuius schismatis occasione, vniuersa Latinorum ecclesia, peccatis nostris exigentibus, paulo minus habuit diuidi, & irreuocabiliter ab inuicem separari, maioribus orbis principibus certatim partibus gratiam suam & fauorem ministrantibus. Tandem anno decimonono, redeunte ad unitatem ecclesie domino Friderico Romanorum imperatore, qui parti opposita auxilium suggerebat, & consilium: & domino Alexandro papæ plena caritate reconciliato, reddita est pax ecclesie, & expulsi errorum tenebris, resplenduit tranquillitas, quasi stella matutina in medio nebule.

Romualdus archiepiscopus Salernitanus, qui huic Concilio interfuit, in chronico suo, recensito ad longum pontificis & imperatoris ad Urbem accessu, de imperatoris absolutione, honoreque Alexandro papæ exhibito ista refert. *Sequenti vero die dominica, octaua scilicet die residua stante mensis Iulii, in vigiliis beati Iacobi, papa, cognito imperatoris aduentu, galeas ingressus cum nuntiis regis, & magna Lombardorum ac populi multitudine, ad ecclesiam sancti Marci summo mane deuotus accessit, & Humbaldum Ostiensem, & VVilhelmum Portuensem, & Manfredum Pranestinum episcopos, & quosdam de cardinalibus ad imperatorem transmisit: qui venientes, ipsum & suos ab excommunicationis vinculo absoluerunt. Christianus autem cancellarius procedens in publicum, tactis sacrosanctis euangelis ait: Ut omnes euidenter agnoscant me esse nomine & opere Christianum, Octavianum Cremensem, & Ioannem de Struma cum suis complicibus prorsus abiuro, & Alexandrum, & successores eius in catholicum papam recipio. Et alii prelati ecclesiarum similiter iurauerunt.*

Dux autem Venetie cognito quod imperator ab excommunicationis esset nexibus absolutus, cum patriarcha, & magna cleri ac populi, & nauium multitudine vsque ad ecclesiam sancti Nicolai illi obuiam venit: quem in naui sua recipiens, vsque ad litus sancti Marci satis honorifice, & pompose deduxit. Imperator autem de naui descendens simul cum duce,

ANNO CHRISTI 1177. patriarcha, & episcopis suis, & clero, & populo Venetie ipsum cum vexillis, & crucibus processionaliter precedente usque ad ecclesiam sancti Marci, ante cuius atrium Alexander papa cum episcopis suis, & cardinalibus, cum patriarcha Aquileia, archiepiscopis & episcopis Lombardia, ecclesiastico more ornatis honorifice residebat, pedes accessit.

Cumque ad papam appropiasset, tactus diuino Spiritu, Deum in Alexandro venerans, imperiali dignitate postposita, reiecto pallio, ad pedes papae totum se extenso corpore inclinauit. Quem Alexander papa cum lacrymis benigne eleuans, recepit in osculo & benedixit, moxque a Teutonice, Te Deum laudamus, est excelsa voce cantatum. Imperator autem, apprehensa papae dextera, ipsum in ecclesiam introduxit, & accepta ab illo benedictione, ad palatium ducis cum suis rediit. Papa vero cum cardinalibus, & nuntiis regis iterum galeas ingressus ad suum hospitium rediit. In uesperis autem imperator per nuntios suos papam satis affectuose rogauit, ut si ei placeret, sequenti die, in festo scilicet beati Iacobi, in ecclesia sancti Marci Missarum solennia celebraret: desiderabat enim ab ore eius diuina officia suppliciter & deuotus audire. Cuius petitioni papa assensum benignus accommodans, summo mane cum cardinalibus ad S. Marci ecclesiam uenit. Cuius uestiarium ingressus cum patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, & cardinalibus, honorifice satis, & ecclesiastice se induit, & ad celebranda diuina Missarum solennia se preparauit.

Imperator autem, ut humilitatem quam corde conceperat opere demonstraret, sumpto stratoris officio, pallium deposuit, manu uirgam accepit, laicos de choro expulit, & papa ad altare solenniter, & processionaliter uenienti uiam tamquam ostiarius preparauit. Dehinc in choro cum archiepiscopis, episcopis, & clericis Alemanniae remanens (quibus eo die cantandi iniunctum erat officium) Missam domini papae deuote satis & humiliter audiebat. Cumque dicto euangelio papa ascendisset pulpitum, ut alloqueretur populum, imperator accedens propius cepit uerba eius attentius auscultare. Cuius deuotionem papa diligenter attendens, uerba quae ipse ^{* al. La-} literate proferebat, fecit per patriarcham Aquileia in lingua Teutonice euidenter exponi. Finito autem sermone, & Credo in unum Deum, solenniter decantato, imperator cum suis principibus ad pedes papae deuotus accessit, & obtulit. Finita autem Missa, cum papa ad suum palatium uellet redire, imperator dexteram eius accipiens, eum usque ad portas ecclesiae satis honeste deduxit. Cumque equum suum album de more uellet ascendere, imperator ex alia parte accedens, streuam eius tenuit, & postquam equum ascendit, ipsum aliquantulum stratoris more per freni lora deduxit: quem papa benedicens, ad hospitium redire permisit. Ipse uero, clero, & populo illum precedente, usque ad mare descendit. Dehinc galeas ingressus, ad palatium suum cum gloria est & honore reuersus. Venientibus autem proximis Kalendis Augusti, imperator cum archiepiscopis, & episcopis, & reliquis principibus suis, & magna populi multitudine, ad patriarchae palatium, in quo papa erat hospitatus, accessit. In cuius palatii aula longa satis & spatiosa papa in eminentiori loco positus in salsistorio suo resedit, & episcopis suis, & cardinalibus hinc inde circumstantibus, imperatorem quidem in sua dextera supra episcopos, &

* al. La-
tino

presbyteros cardinales, Romualdum vero Salernitanum archiepiscopum in sinistra supra diaconos cardinales residere praecepit. Finito itaque silentio, sic est papa Alexander exorsus:

Psal. 117.

Luce. 15.

Hæc est (inquit) dies, fratres carissimi, quam fecit Dominus, exultemus, & lætemur in ea, quia hic filius noster Romanorum imperator illustris mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Nam postquam cordius supernæ radii claritatis illuxit, totius falsitatis depulsa caligine, de errore ad veritatem rediit, de tenebris ad lumen transit, de schismate ad unitatem accessit, & ad caulas matris ecclesie tamquam ovis erratica repedaui. Exulset igitur fidelium votiua religio, quia hodie pater iuniorem recepit filium, catholicum principem Romanum recuperauit imperium. Mater ecclesie suum euaginatam in vaginam conuertit gladium, nauis piscatoris egregii, quæ culpæ exigentibus, aduersitatum turbine pene demersa iam fuerat, nunc procellis cessantibus, ad litus solitum, & vera quietis portum illæsa peruenit. Ecclesie sue preces pro bono pacis frequenter effusas Dei Filius clementer audiuit, & eam cum suo principe in pace, & concordia collocauit. Inde est, quod destructis aduersitatibus, & erroribus vniuersis, secunda iam pace fruitur, & iucunda securitate letatur. Cesset igitur antiqua discordia, finem accipiat inueterata malitia, vna fides, vnus Dominus, vna sit & ecclesie. Schisma in unitatem transeat, & diuisio ad caritatem accedat. Omnis iam ad pacem ecclesie redeat, & ad matris sue gremium filiorum numerositas gratiosa recurat. Sit Deo gloria in altissimis, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et quia nos imperatoris nostri piæ animi, & benignam agnoscimus voluntatem, eum intra nostram mansuetudinis brachia tamquam carissimum filium benignius amplectimur, & tam ipsum, quam uxorem, & eius filium in catholicos principes paterno affectu recipimus, & ipsis honorem debitum impendere procuramus; Deum, & apostolos nostros affectuose rogantes, ut ipsos ecclesie sue seruent incolumes, & per longa tempora custodiant defensores.

Postquam papa loqui desit, imperator deposito pallio, de faldistorio surgens, cepit in lingua Teutonica concionari, Christiano cancellario verba sua vulgariter exponente. ait ergo: Maiestati nostræ satis gratum residet & acceptum, quod Deus omnipotens, cuius manu principum corda tractantur, cuius arbitrio eorum voluntates, & consilia diriguntur, nostra conscientie puritatem attendens, ex diuersis mundi partibus viros prouidos & discretos huic curie voluit interesse, ut ipsi errorem nostrum, & conuersionem nobis referentibus manifeste cognoscerent, dehinc ad propria redeuntes, deuotionem nostram, quam erga Dei ecclesiam gerimus, publice prædicarent. Totus igitur mundus euidenter agnoscat, quod licet nos Romani imperii dignitate & gloria fulgeamus, tamen a nobis humana conditionis proprium dignitas Romana non abstulit, nec ignorantia vitium maiestatis imperialis exclusit. Nam suggestionem prauorum hominum ignorantia fuimus tenebris inuoluti; & per viam veritatis credentes incedere, extra iustitie semitas nos inuenimus. Ecce enim Dei ecclesiam, quam credebamus defendere, impugnauimus, & quam sperabamus extollere, pene destruximus. Occasione nostra Domini nostri Iesu Christi

tunica

ANNO
CHRISTI
1177.
al. 17.
ranuicem

tunica inconsutilis est diuisa, & quantum in nobis fuit, per hereses & schismata violata. Decepit nos causa meritum, & color negotii perturbauit: quia dum in facto ecclesie potius virtutem potentia, quam rationem iustitie volumus exercere, constat nos in errorem merito deuenisse. Iustitia * fortitudinem respuit, equitas violentiam non admittit. Sicque factum est, quod ille, qui humilia respicit, & alta a longe cognoscit, potentiam nostram, & aduersa partis humilitatem considerans, more suo potentes de sede deposuit, & humiles exaltauit. Sed quia diuina clementia nos ad correctionem nostram ad tempus errare voluit, sed deuiare in perpetuum non permisit: vniuersa hac fidelium turba cognoscat, quod nos de cetero, errore totius falsitatis abiecto, ad veritatem conuertimur, de schismate ad unitatem redimus, & ad gremium matris nostre sacrosanctae Romanae ecclesie gratanter accedimus; dominum Alexandrum, qui est impresentiarum, & successores eius in catholicum papam recipimus, & ipsi tamquam patri debitam reuerentiam exhibere proponimus. Pacem nostram ecclesie, illustri regi Sicilia, & Lombardie, sicut inter nos ordinatum est, & dispositum, reddimus.

De actis Concilii huius subiungit ista: Aduenientibus autem vigiliis assumptionis beatae Virginis, qua eo tempore in die dominico aduenerunt, Alexander papa cum episcopis suis, & cardinalibus, cum patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & abbatibus Alemanniae, Lombardiae, & Tusciae, cum imperatore, & duce Venetiae, cum nuntius regis Siciliae, & magna populi multitudine in ecclesia beati Marci conueniens, solenne ibidem Concilium celebrauit. Haec acta.

Dictis itaque orationibus & litanis, & aliis, qua de more in Concilio sunt dicenda, & longo sermone de pace habito, Alexander papa candelas accensas imperatori, & clericis, & laicis, qui ibi aderant, dari precepit: & ipse excommunicationis formam hoc modo proposuit: Nos ex parte Dei omnipotentis, & beatae Mariae semper virginis, & beatorum apostolorum Petri & Pauli, & omnium sanctorum, excommunicamus, & a gremio matris ecclesiae separamus omnes personas tam ecclesiasticas, quam seculares, quacumque pacem qua inter ecclesiam & imperium modo facta est, & pacem regis Siciliae vsque ad annos quindecim, & tredecim Lombardorum vsque ad annos sex, aliquo modo disturbare, vel impedire presumpserint. Et sicut haec candelae extinguuntur, sic eorum anima aeterna visionis lumine & claritate priuentur. Cumque candelae proiectae essent de manibus, & extinctae, imperator alta voce cum aliis, Fiat, fiat, pariter acclamauit. Sicque Concilium celebratum est, & solutum. Hucusque Romualdus de Concilio quam breuissime, alia multa praeteriens, quod alio tenderet sua oratione.

Quare necessarium est, inanem fabellam esse, quam de capite imperatoris ab Alexandro pedibus obtrito, aliisve nonnullis fastuose nimium dictis & factis, heretici nostri temporis, eorumque fautores schismatici recentiorum dumtaxat, & potissimum Bessarionis secundum unam eamque mendacem eius lectionem, quantum ego sciam, auctoritate freti, sanctissimo & humillimo pontifici affingere non verentur.

Redarguitur fabula de Alexandro papa capite imperatoris pedibus obterente.